

IZVJEŠTAJ O RADU INSPEKCIJSKIH SLUŽBI UPRAVE ZA BEZBJEDNOST HRANE, VETERINU I FITOSANITARNE POSLOVE ZA AVGUST 2020. GODINE

Zbog epidemiološke situacije povodom pojave i širenja novog korona virusa, zaposleni u Upravi za bezbjednost hrane, veterinarska, fitosanitarna inspekcija i inspekcija za hranu su od druge polovine marta postupali u skladu sa naredbama, preporukama i instrukcijama Ministarstva zdravlja, Nacionalnog koordinacionog tijela, Instituta za javno zdravlje i Instrukcijama Uprave za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove, obezbjeđujući puni kapacitet rada uz sve preporučene zaštitne mjere zaposlenih.

U izvještajnom periodu Uprava za bezbjednost hrane je, preko inspekcije za hranu, veterinarske i fitosanitarne inspekcija, sprovodila i nadzor u skladu sa ovlašćenjima utvrđenim Izmenama i dopunama Zakona o zdravstvenoj zaštiti stanovništva od zaraznih bolesti i Naredbom za preduzimanje mjera za sprječavanje unošenja u zemlju i suzbijanje i sprječavanje prenošenja novog korona virusa.

Inspekcija za hranu, veterinarska i fitosanitarna inspekcija su po instrukcijama i zaključcima Operativnog štaba za inspeksijsku kontrolu vršile svakodnevni pojačani nadzor u maloprodajnim objektima, pekarama, objektima za brzu hranu, zelenim pijacama, objektima za proizvodnju hrane, skladištenje i promet na veliko hrane, restoranima, hotelskim kuhinjama, zelenim pijacama, ribarnicama, mesarama, zasadima i planatažama voća i povrća, veterinarskim ambulancama, veledrogerijama kao i u objektima za proizvodnju i promet hrane za životinje. Cilj nadzora je bio preventivno ukazivanje subjektima i kupcima/korisnicima usluga u ovim objektima na obavezu nošenja zaštitne opreme, postovanja propisane distance i preduzimanja drugih zakonom i naredbama definisanih preventivnih mjera. Poseban akcenat je dat na kontrolu poštovanja mjera i načina prodaje i usluživanja hrane u objektima koji obavljaju djelatnost visokog rizika za prenošenje korona virusa: prodaja na malo hrane neposredno krajnjem potrošaču, prodaja hleba, peciva, sladoleda, voća i povrća, zelene pijace, privremeni pokretni objekti (tezge) kao i sektori u supermarketima gdje se vrši narezivanje, obrada i pakovanje hrane.

U izvještajnom periodu su izvršene 634 kontrole poštovanja sprovođenja ovih mjera. U skladu sa zaključcima Operativnog štaba za inspeksijsku kontrolu u dane vikenda, s akcentom na period večernje kontrole od 19-24h, sproveden je pojačan nadzor ugostiteljskih objekata na području opština Ulcinj, Budva, Herceg Novi, Tivat i Kotor. Utvrđen je mali broj nepravilnosti, obzirom da su smjernice za subjekte u poslovanju hranom na snazi od maja mjeseca 2020. godine: <http://www.mek.gov.me/Obavjestenje-subjektima-koji-obavljaju-djelatnost-prodaje-na-malo-hrane-neposredno-krajnjem-potrosacu>

Kontrolama je utvrđen visok stepen poštovanja propisanih mjera od strane subjekata/poslodavaca u ovim sektorima koje se odnose na nošenje maski, poštovanje distance, obezbjeđivanje sredstava za dezinfekciju ruku kupaca. Dodatno, u svim većim objektima i na zelenim pijacama su od strane poslodavaca određena posebna lica za kontrolu nošenja maski, pranja ruku, poštovanja distance i broja kupaca/korisnika usluga u objektima. U izuzetno malom broju slučajeva je potvrđeno nepravilno nošenje maski ili nepoštovanja propisane distance, opomenuti su kupci i korisnici usluga.

INSPEKCIJA ZA HRANU

Unutrašnja kontrola

U skladu sa nadležnostima i ovlašćenjima utvrđenim zakonima kojima se uređuje oblast bezbjednosti i kvaliteta hrane, inspektori za hranu su, tokom avgusta 2020. godine, u skladu sa Godišnjim planom službene kontrole objekata za proizvodnju i promet hrane (životinjskog

i neživotinjskog porijekla) za 2020. godinu, sprovodili inspekcijski nadzor u skladu sa utvrđenim planom i dodatnim smjernicama, posebno u oblasti higijenskog rukovanja/usluživanja hranom u periodu COVID 19 epidemije.

Pored aktivnosti na kontroli sprovođenja mjera za sprječavanje širenja korona virusa, inspektori za hranu su sprovodili i redovne kontrole izvršavanja propisanih obaveza od strane subjekata u poslovanju hranom utvrđenih zakonom o bezbjednosti hrane i podzakonskim aktima donijetim na osnovu ovog zakona. Sa ovog aspekta kontrolisano je 255 objekata.

Utvrđeno je da subjekti koji obavljaju djelatnost proizvodnje i prometa hrane u visokom procentu postupaju u skladu sa zakonom o bezbjednosti hrane, da se objekti i oprema održavaju u čistom i funkcionalnom stanju i da su lica koja vrše prodaju u propisanoj radnoj i zaštitnoj odjeći. Obzirom na trenutno stanje COVID 19 epidemije u Crnoj Gori u ovom periodu je znatno manji broj otvorenih hotela i restorana u odnosu na isti izvještajni period prethodne godine, naročito u primorskim opštinama. Kontrolama je utvrđen određeni broj manjih nepravilnosti koje su se najčešće odnosile nepravilno izloženu i označenu hranu, neodržavanje objekta i/ili opreme u čistom i funkcionalnom stanju. Kontrolisano je i porijeklo/sledljivost hrane. Poseban akcenat je dat na kontrolu rokova upotrebe i opšta senzorna svojstva hrane zatečene u prometu zbog smanjenog prometa hrane i potencijalnog rizika od pojave nebezbjednosti zbog dužeg perioda zadržavanje hrane u objektima i uslova čuvanja.

Zbog utvrđenih nepravilnosti inspektori su preduzeli 92 upravne mjere i radnje i to:

- 15 rješenja o zabrani rada lica zbog neposjedovanja dokaza o izvršenom zdravstvenom pregledu;
- 6 rješenja o privremenoj zabrani stavljanja na tržište proizvoda do otklanjanja uzroka neusaglašenosti;
- 8 rješenja o otklanjanju nepravilnosti;
- 3 rješenja o stavljanju van prometa i uništavanju nebezbjedne hrane;
- 54 ukaza o otklanjanju nedostataka manjeg rizika za čije otklanjanje je potrebno kratko vrijeme
- 6 novčanih kazni (2.120€).

U izvještajnom periodu izvršeno je i 19 kontrola izvršenja mjera naloženih u prethodnom periodu.

Kontrola pri uvozu hrane i materijala i predmeta koji dolaze u kontakt sa hranom

U avgustu 2020. godine izvršen je pregled 1109 uvezenih pošiljki hrane neživotinjskog porijekla i 307 pošiljki predmeta i materijala koji dolaze u kontakt sa hranom.

Pregledom je utvrđivana validnost i ispravnost prateće propisane dokumentacije (dokumentacijski pregled), izvršen je pregled sadržaja pošiljki, oznaka, pakovanja, količina, uključujući i provjeru temperaturnih lista tokom prevoza hrane (identifikacioni pregled), zatim fizički pregled tj. provjera hrane organoleptičkim pregledom i uzimanjem uzoraka za laboratorijsko ispitivanje radi provjere ispunjenost propisanih zahtjeva bezbjednosti i kvaliteta.

Od ukupnog broja pregledanih pošiljki hrane neživotinjskog porijekla iz uvoza, za laboratorijska ispitivanja propisanih zahtjeva bezbjednosti (mikrobiologija, kontaminanti, rezidue pesticida, radioaktivnost), uzeto je 183 uzorka, a za pošiljke predmeta i materijala koji dolaze u kontakt sa hranom uzeta su 33 uzorka.

Laboratorijski je ispitano 16,5% pošiljki hrane neživotinjskog porijekla i 10,75% pošiljki predmeta i materijala koji dolaze u kontakt sa hranom.

Nakon izvršenih pregleda i utvrđenog stepena usaglašenosti sa propisanim zahtjevima bezbjednosti inspektori za hranu su donijeli 1416 rješenja o uvozu i stavljanju u slobodni promet bezbjednih pošiljki hrane i materijala koji dolaze u kontakt s hranom.

Nebezbedne/odbijene pošiljke hrane neživotinjskog porijekla koja podliježe pregledu inspekcije za hranu

Tokom avgusta, nije bilo nebezbednih pošiljki hrane namjenjene uvozi koje podliježu kontoli inspekcije za hranu.

Postupanje po inicijativama

U avgustu, Inspekciji za hranu podnijeto je 13 inicijativa/prijava koje su se odnosile na proizvode isteklog roka upotrebe, izmijenjenu boju i miris određene hrane. Po svakoj zaprimljenoj inicijativi izvršen je pregled, a o preduzetim mjerama i radnjama obaviješteni su podnosioci inicijativa koji su ostavili svoje podatke (mejl, adresa, telefon).

VETERINARSKA INSPEKCIJA

U izvještajnom periodu izvršeno je ukupno 1218 pregleda (unutrašnja i kontrola spoljnotrgovinskog prometa).

Unutrašnja kontrola

Veterinarski inspektori su tokom avgusta vršili inspekcijski nadzor nad radom veterinarskih ambulanti, kontrolu zaštite dobrobiti životinja u objektima za držanje i uzgoj životinja, kontrolu identifikacije i registracije životinja, kontrolu prometa životinja, i kontrolu nad sprovođenjem mjera iz Programa obaveznih mjera zdravstvene zaštite životinja. Cilj kontrola je bio provjeriti stepen ispunjenosti propisanih zahtjeva u oblastima nadzora kao i u odnosu na utvrđene nepravilnosti preduzeti srazmjerne upravne mjere i radnje.

U unutrašnjoj kontroli izvršena su ukupno 247 pregleda. Kontrole su sprovedene u oblasti zaštite dobrobiti životinja (6), rada veterinarskih ambulanti i kontrola upotrebe veterinarskih lijekova (10), kontrole u oblasti zdravlja životinja koje obuhvataju mjere po monitoringu određenih zaraznih bolesti životinja i zoonoza kao i postupanja po prijavi sumnje odnosno potvrđenih slučajeva bolesti – mjere za spriječavanje širenja i iskorijenjivanja zaraznih bolesti životinja i zoonoza, sa preduzimanjem propisanih mjera (15), kontrola uslova u karantinskim objektima (11), identifikacije i registracije životinja (21), 5 kontrolnih pregleda nakon naloženih mjera i radnji, 10 kontrola po inicijativama i prijavama građana, NVO i drugih i kontrole sprovođenja mjera iz programa mjera zdravstvene zaštite životinja, kao i kontrole kod držaoca životinja.

Nakon sprovedenih pregleda, inspektori su preduzeli upravne mjere i radnje:

- 6 rješenja o suzbijanju i iskorenjivanju zaraznih bolesti životinja (u slučaju sumnje odnosno potvrde bolesti);
- izdato 4 rješenja o opservaciji pasa i mačaka radi isključivanja sumnje na bjesnilo;
- izdat 1 prekršajni nalog za pravna i fizička lica.
- 11 ukaza za otklanjanje utvrđenih nepravilnosti.

Tokom avgusta, veterinarski inspektori su vršili, u skladu sa radnim nalogom, kontrolu proizvodnje i prometa hrane u unutrašnjem prometu u registrovanim i odobrenim objektima i uzimanje uzoraka po Programu monitoringa rezidua kao i kontrole u skladu sa ovlašćenjima po Zakonu o zaštiti stanovništva od zaraznih bolesti ("Sl. list CG", br. 12/18 i 64/20).

Spoljnotrgovinski promet (uvoz, tranzit, izvoz živih životinja i proizvoda životinjskog porijekla)

Granična veterinarska inspekcija je u avgustu 2020. godine vršila pregled živih životinja i proizvoda životinjskog porijekla pri uvozu u Crnu Goru na sledećim graničnim inspekcijskim mjestima: Luka Bar, Aerodrom Podgorica, Božaj, Debeli Brijeg, Ilino Brdo, Dobrakovo i željeznička stanica Bijelo Polje, Kula i Dračnovac.

U izvještajnom periodu izvršen je pregled 971 pošiljke koje podliježu veterinarskom pregledu namjenjenih uvozu, tranzitu ili izvozu.

Pri uvozu, izvršen je pregled 700 pošiljki živih životinja, hrane životinjskog porijekla i proizvoda životinjskog porijekla.

Pošiljke živih životinja namjenjenih daljem uzgoju su upućene u karantin, radi ispitivanja zdravstvenog stanja, prije puštanja u slobodan promet. Izdato je 700 rješenja o stavljanju u slobodan promet.

Pregled svake, pojedinačne pošiljke, obuhvatao je sledeće:

- **pregled dokumentacije** tj. komercijalnih dokumenata, po potrebi i drugih dokumenata koji prate pošiljku;
- identifikacioni pregled tj. provjeru da sertifikati ili drugi dokumenti koji prate pošiljku odgovaraju oznakama i sadržaju pošiljke; i
- **fizički pregled** tj. provjera same hrane, uključujući provjeru prevoznog sredstva, pakovanja, označavanja i temperature, uzimanje uzoraka za laboratorijsko ispitivanje i ostale potrebne provjere kako bi se potvrdila ispunjenost zahtjeva utvrđenih propisima o bezbjednosti hrane.

Od ukupnog broja pregledanih pošiljki hrane životinjskog porijekla i hrane za životinje iz uvoza, za laboratorijska ispitivanja propisanih zahtjeva bezbjednosti (mikrobiologija, kontaminaneti, rezidue pesticida, radioaktivnost, kvalitet), uzeto je 156 uzoraka. Laboratorijski je ispitano 22,28% pošiljki iz uvoza.

Takođe je vršena i provjere zdravstvenog statusa uvezenih životinja tokom trajanja karantina na određene bolesti koje se tom vrstom životinja mogu unijeti u Crnu Goru, a u skladu sa propisima.

Nebezbedne/odbijene pošiljke hrane životinjskog porijekla i hrane za životinje iz uvoza koja podliježe pregledu veterinarske inspekcije

U avgustu nije bilo nebezbednih pošiljki hrane životinjskog porijekla namjenjenih uvozu.

Kontrola provoza (tranzit) živih životinja i proizvoda životinjskog porijekla

Za pošiljke u tranzitu preko teritorije Crne Gore, na ulaznim graničnim inspekcijskim mjestima izvršen je dokumentacijski pregled za ukupno 201 pošiljki živih životinja i proizvoda životinjskog porijekla, za koje su izdata rješenja o dozvoli tranzita preko teritorije Crne Gore (201 rješenja).

Kontrola izvoza živih životinja i proizvoda životinjskog porijekla

Tokom avgusta izvršen je pregled i izdato je ukupno 70 sertifikata za pošiljke životinjskog porijekla namjenjenih izvozu i za nekomercijalno kretanje kućnih ljubimaca.

Postupanje po inicijativama

U avgustu je veterinarskoj inspekciji podnešeno 10 inicijativs/prijava koje su se, u najvećoj mjeri, odnosile na prijavu nepoštovanja propisa o načinu držanja i postupanja sa životinja. Po svakoj inicijativi izvršen je pregled, a o preduzetim mjerama i radnjama obaviješteni su podnosioci inicijativa za koje su posjedovani potrebni podaci (mejl, adresa).

FITOSANITARNA INSPEKCIJA

Unutrašnja kontrola

Fitosanitarni inspektori su u avgustu vršili inspekcijski nadzor u oblasti zdravstvene zaštite bilja, nadzor u objektima: za proizvodnju, promet i skladištenje sjemenskog i sadnog materijala (na veliko i malo), objektima za promet sredstava za ishranu i zaštitu bilja (na veliko i malo) i objektima za primarnu proizvodnju hrane biljnog porijekla.

Cilj kontrola je provjera stepena ispunjenosti propisanih zahtjeva u oblasti zdravstvene zaštite bilja, sjemena i sadnog materijala, sredstava za zaštitu i ishranu bilja, bezbjednosti hrane i drugih zakona iz nadležnosti ove inspekcije. U izvještajnom periodu nastavljene su kontrole u oblasti bezbjednosti hrane odnosno rezidua pesticida i drugih kontaminenata u hrani. Vršena je i kontrola: zdravstvenog stanja bilja i praćenje štetnih organizama, prijava za proizvodnju u postupku sertifikacije sjemena i sadnog materijala, uslova za rasadnike, sredstava za zaštitu i ishranu bilja na fizičko-hemijske osobine, kvaliteta sjemena u prometu i uslova za njihovo skladištenje i čuvanje i uzorkovanje radi ispitivanja radioaktivnosti. U skladu sa Programom fitosanitarnih mjera za 2020. godinu u okviru Posebnih nadzora nad štetnim organizmima izvršeno je uzorkovanje radi utvrđivanja potencijalnog prisustva: *Pseudomonas syringae*, *Phytophthora ramorum* i druge štetne organizme.

U izvještajnom periodu u unutrašnjoj kontroli izvršena su ukupno 96 inspekcijska pregleda.

Broj inspekcijskih pregleda na osnovu:

- zakona o zdravstvenoj zaštiti bilja: 33 pregleda;
- zakona o sadnom materijalu: 2 pregleda;
- zakona o sjemenskom materijalu: 23 pregleda;
- zakona o sredstvima za ishranu bilja: 17 pregleda;
- zakona o sredstvima za zaštitu bilja: 17 pregleda;
- zakona o bezbjednosti hrane: 4 pregleda.

U unutrašnjoj kontroli uništeno je 40 sadnica ukrasnog bilja tise i 19 komada osmantusa zbog prisustva *Phytophthora ramorum*;

Tokom navedenih inspekcijskih kontrola fitosanitarni inspektori uzeli su ukupno 30 uzoraka.

Prilikom svih izvršenih inspekcijskih kontrola vršene su i kontrole na osnovu Zakona o zaštiti stanovništva od zaraznih bolesti.

Nastavljeno je sprovođenje fitosanitarnih mjera po posebnom akcionom planu za crvenog palminog surlaša, kontrolisana su hemijska tretiranja palmi, a nastavljeno je i sa fitosanitarnom mjerom uništavanja zaraženih palmi.

Apelujemo na sve držaoce bilja čije palme pokazuju simptome napada da bez odlaganja sprovedu mjeru uništavanja palmi!

Kontrola uvoza

Fitosanitarni inspektori su u avgustu vršili kontrolu prilikom uvoza hrane biljnog porijekla (voće, povrće, žitarice i ostale hrane biljnog porijekla koja je podvrgnuta jednostavnom procesu prerade mljevenjem, sušenjem i sl.), hrane neživotinjskog porijekla koja podliježe pojačanim službenim kontrolama na mjestima unošenja i hrane za životinje biljnog porijekla, sjemena i sadnog materijala, sredstava za zaštitu i ishranu bilja, kao i bilja, biljnih proizvoda i objekata pod nadzorom sa aspekta zdravstvene zaštite.

Fitosanitarna inspekcija je u avgustu izvršila pregled ukupno 1604 pošiljke (uvoz/izvoz) i to:

- 1011 pošiljki pri uvozu;
- 29 pošiljki u provozu;
- 101 pošiljki za reexport;
- 449 pošiljki za izvoz i
- 9 ovjera carinskih deklaracija.

Izdato je 5 rješenja o zabrani uvoza i to: 2 rješenja o vraćanju pošiljki i 3 rješenja o uništenju pošiljki.

Ukupno je uzeto 213 uzoraka pri uvozu od čega je za 3 uzorka laboratorijski utvrđeno da ne odgovaraju propisanim zahtjevima.

U avgustu, laboratorijski je ispitano 21,1 % pošiljki iz uvoza.

Nebezbjedne/odbijene pošiljke

Zbog utvrđenih neusaglašenosti sa propisanim zahtjevima sprječeno je stavljanje na tržište 46.306,00 kg proizvoda iz uvoza i to:

- **vraćanje pošiljki:** 1 pošiljka industrijske šljive u količini od 8.550,00 kg;
- **uništenje pošiljki:** 1 pošiljka integralnog brašna u količini od 1.344,00kg; 2 pošiljke paradajza u količini od 9.250,00kg; 1 pošiljka banana u količini od 27.162,00kg;

Nebezbjedne uništene/vraćene pošiljke

Br	Datum	Proizvod	Količina (kg)	Neusaglašenost	Razlog	MDK utvrđena	MDK propisana
1.	05.08.2020.	Integralno brašno	1.344,00	mikotoksini	prisustvo mikotoksina DON	1800	750
2.	06.08.2020.	paradajz	8.100,00	rezidue pesticida	pirimiphos-methyl	0.04	0.01
3.	18.08.2020.	banane	27.162,00	kvalitet	kvalitet	/	/
4.	28.08.2020.	Industrijska šljiva	8.550,00	registracija	ne registrovani objekat	/	/
5.	28.08.2020.	paradajz	1.150,00	rezidue pesticida	Dimethoate	0.04	0.01

Kontrola izvoza

Fitosanitarna inspekcija je pri izvozu izvršila pregled 550 pošiljki i izdala: 449 fitosertifikata za izvoz (brašna, merkantilnog krompira, stonog grožđa, borovnica, pečurki, ljekovitog bilja - bijela i crna lipa, hajdučka trava, kantarion, zova, žalfija, suvi list sremuša i islandski lišaj); rezane drvene građe i hrane za životinje i suve lucerke; i 101 fitosertifikat za reexport.